

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту

Погоджено
Декан географічного ф-ту

Затверджено
Декан економічного ф-ту

ВИТЯГ З РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

Дисципліна **Теорія економічного аналізу**

Спеціальність **Менеджмент організацій**

Факультет **Географічний**

Форма навчання **Денна**

Лекції 36 год. Практик. 18 год. Іспит

Розглянуто на засіданні
кафедри

Рекомендовано
методичною комісією ф-ту

Зав.кафедри

Голова комісії

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ»

Головною метою викладання курсу «Теорія економічного аналізу» є надання студентам системних знань щодо наукових основ економічного аналізу, його методу та методології, організації інформаційного забезпечення, використання економіко-логічних та економіко-математичних методів і моделей для вивчення економіки підприємств, а також методичних основ аналізу найважливіших показників виробничо-фінансової діяльності підприємств.

Головними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є посилення загальної економічної та аналітичної підготовки фахівців економічного напрямку, оволодіння ними знаннями, необхідними для дослідження економіки підприємств виробничої і невиробничої сфери, а саме:

- наукових основ економічного аналізу;
- методу і методології економічного аналізу;
- організації інформаційного забезпечення економічного аналізу;
- використання економіко-логічних та економіко-математичних методів і моделей для вивчення економіки підприємств
- методичних основ аналізу найважливіших показників виробничо-фінансової діяльності підприємств.

Вивчивши курс студент повинен вміти:

- вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних проблемах економічного аналізу;
- використовувати методи і моделі економічного аналізу для вивчення виробничо-фінансової діяльності підприємств;
- прогнозувати фінансово-господарську діяльність підприємства, знаходити шляхи підвищення ефективності господарювання;
- розробляти і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Предметом вивчення «Теорії економічного аналізу» є методологія та організація аналізу виробничо-фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення дисциплін “Вища математика”, “Економічна теорія”, “Статистика”, “Економетрія”, “Бухгалтерський облік”.

2. ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Наукові основи економічного аналізу

Аналіз як найважливіша риса діалектики. Економічний аналіз і теорія пізнання. Економічний аналіз та основні принципи діалектики. Місце економічного аналізу в системі наук.

Основні принципи економічного аналізу. Системність, комплексність економічного аналізу та зв'язок з економічною теорією. Макроекономічний аналіз: аналіз на національному і регіональному рівнях. Мікроекономічний аналіз на рівні галузі, об'єднання, підприємства.

Аналіз ринкової економіки: роль і місце економічного аналізу в управлінні підприємствами різноманітних форм власності та підвищенні ефективності господарювання.

Проблеми і перспективи розвитку економічного аналізу.

Тема 2. Зміст, предмет та завдання економічного аналізу

Економічний аналіз в системі управління національною економікою. Економічний аналіз в системі управління підприємством як основною ланкою національної економіки.

Економічний аналіз господарської діяльності як особлива функція управління та елемент керуючої системи. Господарська діяльність як керована підсистема та об'єкт економічного аналізу.

Сутність економічного аналізу як засобу дослідження економічних явищ у процесі господарської діяльності підприємств. Зміст економічного аналізу та його предмет. Завдання економічного аналізу та його предмет. Завдання аналізу ринкової економіки.

Тема 3. Метод і методика економічного аналізу

Метод економічного аналізу господарської діяльності: визначення та характерні особливості.

Система показників, її формування та використання в економічному аналізі. Класифікація аналітичних показників: кількісні та якісні, факторні та результатні, загальні та часткові, абсолютні та відносні, об'ємні та питомі.

Поняття фактора в аналізі як умови, що визначає соціально-економічні явища та процеси: характеристика причин змін результатів діяльності підприємств. Класифікація та ранжирування факторів, що визначають результати господарської діяльності.

Принципи аналітичного вивчення господарської діяльності: адаптивність, комплексність, системність, динамічність, точність, оперативність, ефективність, прогресивність.

Класифікація методів обробки економічної інформації та прийоми аналізу: економіко-логічні (традиційні) та економіко-математичні.

Використання методів та прийомів на етапах аналітичного дослідження.

Методика економічного аналізу як сукупність відповідних принципів, методів, засобів та прийомів; творча активність суб'єктів аналізу.

Тема 4. Економіко-логічні (традиційні) методи та прийоми економічного аналізу

Економіко-логічні методи та прийоми обробки даних, що використовуються при вивченні економічних процесів та явищ.

Класифікація економіко-логічних методів і прийомів та сфера їх застосування.

Порівняння, форми порівняння та їх використання в аналізі. Забезпечення порівнюваності показників.

Прийоми групування для вивчення взаємозв'язку між факторними та результативними показниками, вивчення тенденцій розвитку та зміни економічних явищ, що досліджуються. Види групувань, що використовуються для вирішення аналітичних завдань.

Прийоми деталізації загальних показників за ознакою часу, місцем здійснення господарських операцій, процесів, центрами відповідальності та складовими елементами (частками) показників. Деталізація як основа розробки факторної моделі показника, що аналізується.

Метод балансового пов'язування у дослідженні матеріальних і трудових ресурсів, грошових витрат і доходів підприємства, його фінансового стану та при узагальненні результатів факторного аналізу.

Графічний метод у дослідженні аналітичних показників.

Методи аналізу кількісного впливу факторів на зміну результативного показника. Методи ланцюгових підстановок, індексний, розрахунки за допомогою відхилень, метод коригуючого коефіцієнта та часткової участі. Методи диференціювання, зважених кінцевих різниць, логарифмічний та інтегральний метод оцінки факторних впливів.

Тема 5. Економіко-математичні методи та моделі в економічному аналізі

Економіко-математичні методи та моделі в аналізі господарської діяльності, їх класифікація і характеристика. Поняття “модель” і “моделювання”. Моделі, за допомогою яких відображаються економічні процеси та їх результати.

Застосування економіко-математичних методів при вирішенні конкретних аналітичних завдань: графічні методи, методи кореляційного та регресійного аналізу, методи лінійного та динамічного програмування, методи теорії ігор та масового обслуговування. Матричні методи аналізу.

Класифікація завдань факторного аналізу. Поняття прямого та оберненого факторного аналізу.

Особливості використання математичних моделей в аналітичній роботі підприємств.

Економіко-математичне моделювання як засіб вивчення господарської діяльності. Детерміноване моделювання та аналіз факторних систем господарської діяльності. Типи факторних систем.

Основні прийоми моделювання: методи подовження, розширення, формального розкладання та скорочення факторних систем.

Методи детермінованої комплексної оцінки господарської діяльності.

Стохастичне моделювання і аналіз факторних систем господарської діяльності. Метод сучасного факторного аналізу та інтерпретація результатів його застосування.

Тема 6. Інформаційне забезпечення та організація аналізу господарської діяльності

Система економічної інформації як база даних для аналізу господарської діяльності підприємств різноманітних форм власності. Принципи організації інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності. Вимоги, яким має відповідати система економічної інформації. Класифікація та характеристика найважливіших видів економічної інформації, що використовується для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств: правова, нормативно-довідкова, планова, фактографічна. Проектування організації економічного аналізу на підприємстві: мета і завдання, сутність та зміст, етапи та організація.

Формування системи актуальних економічних завдань для конкретного дослідження господарського об’єкта. Визначення функціональної побудови аналізу: мета, функції та завдання. Система показників та принципи побудови аналітичних таблиць.

Кібернетична та технологічна система аналізу, елементи системи та їх взаємозв’язок. Технологія аналітичного процесу. Розподіл обов’язків між виконавцями аналітичної роботи.

Процесуальна побудова аналітичної роботи. Елемент аналітичного процесу: етап, процедура, операція. Принципи побудови програм економічного аналізу господарської діяльності підприємства. Регламентація та форми реалізації аналітичного процесу.

Основи організації комп'ютерної обробки економічної інформації для економічного аналізу.

Тема 7. Види економічного аналізу та основи їх класифікації

Класифікація видів економічного аналізу за функціями управління, характером об'єкта управління; видами бухгалтерського обліку, змістом, суб'єктом та методикою аналізу.

Функції управління як критерії класифікації видів економічного аналізу: оперативний, ретроспективний і перспективний. Зміст, завдання, організація та основні джерела інформації, методи і особливості організації оперативного, ретроспективного і перспективного аналізу.

Внутрішньогосподарський аналіз: його зміст та завдання, організація, основні джерела інформації, методи проведення та місце в системі управління підприємством і його структурних підрозділів.

Техніко-економічний, соціально-економічний аналіз: їх зміст, завдання, основні джерела інформації, методи проведення, місце в системі комплексного економічного аналізу.

Управлінський та фінансовий аналіз: їх зміст, завдання, основні джерела інформації, методи проведення, місце в системі комплексного економічного аналізу.

Внутрішній і зовнішній аналіз: їх зміст, завдання, основні етапи організації. Функціонально-вартісний аналіз у вирішенні організаційно-управлінських завдань.

Тема 8. Система комплексного економічного аналізу і пошук резервів підвищення інтенсифікації та ефективності виробництва

Системний підхід до аналізу господарської діяльності. Етапи проведення системного аналізу. Передумови створення комплексного економічного аналізу, його сутність та основні принципи.

Загальна схема змісту комплексного аналізу, взаємозв'язки основних груп економічних показників. Стисла характеристика окремих блоків комплексного економічного аналізу. Взаємозв'язок основних показників.

Узагальнення і систематизація результатів аналізу. Поняття резервів та їх виявлення.

Класифікація резервів підвищення ефективності виробництва.

Методика комплексної оцінки інтенсифікації та ефективності господарювання.

Тема 9. Методичні основи аналізу найважливіших показників виробничо-фінансової діяльності підприємства

Аналіз виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг. Показники обсягу продукції, їх взаємозв'язок, послідовність та зміст аналізу.

Аналіз факторів виробництва: показники і зміст.

Структурно-логічна модель аналізу виробництва та реалізації продукції, робіт, послуг.

Структурно-логічні моделі аналізу факторів виробництва: трудових і матеріальних ресурсів.

Аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції: показники і зміст.

Структурно-логічна модель загального аналізу собівартості реалізованої продукції.

Структурно-логічні моделі факторних систем аналізу прямих матеріальних та трудових витрат. Структурно-логічна модель факторної системи аналізу загально виробничих статей витрат у собівартості реалізованої продукції. Структурно-логічна модель факторної системи аналізу витрат на гривню реалізованої продукції.

Аналіз фінансових результатів і рентабельності: показники і зміст.

Структурно-логічна модель факторної системи аналізу прибутку від операційної діяльності.

Структурно-логічна модель факторної системи аналізу чистого прибутку.

Структурно-логічна модель аналізу розподілу чистого прибутку.

Структурно-логічна модель факторної системи аналізу рентабельності.

Аналіз фінансового стану: показники та зміст.

Структурно-логічні моделі аналізу найважливіших показників виробничо-фінансової діяльності.

3. Тематичний план

Розподіл годин навчального плану з дисципліни “Теорія економічного аналізу”

Назва теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна Робота
1. Наукові основи економічного аналізу	2	1	1
2. Зміст, предмет та завдання економічного аналізу	2	1	1
3. Метод і методика економічного аналізу	4	1	1
4. Економіко-логічні (традиційні) методи та прийоми економічного аналізу	5	4	5
5. Економіко-математичні методи та моделі в економічному аналізі	5	4	5
6. Інформаційне забезпечення та організація аналізу господарської діяльності	4	2	3
7. Види економічного аналізу та основи їх класифікації	4	1	2
8. Система комплексного економічного аналізу і пошук резервів підвищення інтенсифікації та ефективності виробництва	4	1	3
9. Методичні основи аналізу найважливіших показників виробничо-фінансової діяльності підприємства	6	3	6
	36	18	27

4. Список літератури

1. Басовский Л. Теория экономического анализа: Уч.пос.-М.:Инфра-М,2001.
2. Баканов М.И.,Шеремет А.Д. Теория экономического анализа.-М.: Финансы и статистика,1997.
3. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник.-К.:КДТЕУ,-2000.
4. Бутинець Ф.Ф.,Мних Є.В.,Олійник О.В. Економічний аналіз.-Житомир: ПП "Рута",2000.
5. Економічний аналіз: Навч.Посіб./За ред.акад.НАНУ проф. М.Г.Чумаченко.-К.:КНЕУ,2001.
6. Економічний аналіз: Навч.посіб./М.А.Болюх, В.З.Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.За ред.акад.НАНУ проф. М.Г.Чумаченка.- Вид.2-е перероб. і доп.-К.: КНЕУ,2003.
7. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред.проф. Ф.Ф.Бутинця.- Житомир: ПП "Рута",2003.
8. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник.-Київ: Центр навчальної літератури, 2003.
9. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред. І.Ф.Прокопенка.- Харків: Легас,2004.
10. Чебан Т.М., Калінська, Дмирієнко І.О. Теорія економічного аналізу/За ред. Проф.В.Є.Труша.-Київ: Центр навчальної літератури,2003.